

Brandweer wil leren van eigen fouten

DOOR FRANS VAN DEN BERG

IJMUIDEN - Branden die verkeerd worden aangepakt, zoals in Moerdijk. Branden waarbij brandweermensen om het leven komen, zoals in Noordwijk en Haarlem. Ze zijn vaak het gevolg van menselijke fouten. De brandweer wil nu meer leren van fouten.

„Daarbij moet het niet gaan om wie er fout is, maar wat er fout ging en waarom dat fout ging”, benadrukt consultant Bert Timmermans deze donderdagmiddag tijdens een symposium van de Veiligheidsregio Kennemerland.

Timmermans denkt dat de brandweer, in navolging van de gezondheidszorg, veel kan leren van de luchtvaart. In de luchtvaart staat veiligheid hoog in het vaandel. Wanneer er dan eens iets fout gaat, is dat meestal een gevolg van menselijk falen. Een situatie die verkeerd is ingeschat, een fout of teamwork dat niet goed is. „Maar de cultuur in de luchtvaart is inmiddels zo dat alle incidenten worden gemeld en vaak worden onderzocht. Van fouten leert men. Die cultuur moet ook bij de brandweer komen. Brandweerlieden moeten elkaar ook durven aanspreken op fouten.”

Controle

„Leren van fouten is prima, maar er is ook controle nodig. Dat is een subtiel spel. We mogen het niet reduceren tot de vraag wie moet opstappen na een incident”, stelt Marcel Cramwinckel van de inspectie.

Bij de brandweer gaat het meestal over brandweerwagens en spullen, maar de menselijke kant wordt nog wel onderbelicht. Terwijl het daar allemaal om draait. „Je moet steeds keuzes maken. Niet iedere brand is even belangrijk”, benadrukt Ed Oomes, lector brandweerkunde en eerder werkzaam bij de brandweer van Amsterdam en die van Schiphol. „Was de brand in Moerdijk een brand waar chemicaliën vrijkwamen of was het een chemicaliënbrand. Die keuze vergt een

andere bestrijding van de brand. Je moet kiezen uit scenario's. Dat is lastig, vaak moet onder een enorme tijdsdruk een besluit worden genomen.”

Doden

Een goede waarneming is daarbij van essentieel belang. „Niet meteen een pand binnengaan, maar eerst kijken wat er aan de hand is. Zijn er nog mensen binnen of niet. Waarom ging de brandweer in 1995 eigenlijk naar binnen bij een brand in een leegstaand bedrijfspand aan de Motorkade in Amsterdam”, vraagt Oomes zich af. Die brand kostte drie brandweerlieden het leven. In de zaal van het Thalia Theater laat hij daarna een indrukwekkende lijst van fatale branden zien, zoals in 1990 bij Huis ter Duin in Noordwijk (drie doden), in 2003 bij de Koningkerk in Haarlem (drie doden) en in 2008 bij een scheepswerf in het Drentse De Punt (ook drie doden). In Arnhem staat sinds enkele jaren een monument voor de zeker negentig brandweerlieden die sinds de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen.

Bij de meeste branden ging het mis doordat er een explosie ontstond of door instorting. „In de meeste gevallen ging het om bedrijfspanden die toch niet meer te redden waren. Zelden om woningen of om mensen te redden. Het gaat er niet om wie we iets kunnen verwijten, maar: was het te vermijden geweest. Vandaar dat nu gewerkt wordt aan de invoering van een nieuw systeem. Daarbij wordt eerst bepaald of de brand van binnen of van buiten wordt bestreden. Daarna is de vraag of de brand offensief (bestrijden) of defensief (gecontroleerd laten uitbranden) wordt aangepakt. Dat vergt een andere commandovoering”, denkt Oomes, die tevens pleit voor meer realistische oefeningen en vooral trainingen gericht op calamiteiten die in een specifiek gebied kunnen ontstaan. In de opleiding en training moet meer naar de menselijke factor worden gekeken.

Brandweer wil leren van eigen fouten

DOOR FRANS VAN DEN BERG

IJMUIDEN - Branden die verkeerd worden aangepakt, zoals in Moerdijk. Branden waarbij brandweermensen om het leven komen, zoals in Noordwijk en Haarlem. Ze zijn vaak het gevolg van menselijke fouten. De brandweer wil nu meer leren van fouten.

„Daarbij moet het niet gaan om wie er fout is, maar wat er fout ging en waarom dat fout ging”, benadrukt consultant Bert Timmermans deze donderdagmiddag tijdens een symposium van de Veiligheidsregio Kennemerland.

Timmermans denkt dat de brandweer, in navolging van de gezondheidszorg, veel kan leren van de luchtvaart. In de luchtvaart staat veiligheid hoog in het vaandel. Wanneer er dan eens iets fout gaat, is dat meestal een gevolg van menselijk falen. Een situatie die verkeerd is ingeschat, een fout of teamwork dat niet goed is. „Maar de cultuur in de luchtvaart is inmiddels zo dat alle incidenten worden gemeld en vaak worden onderzocht. Van fouten leert men. Die cultuur moet ook bij de brandweer komen. Brandweerlieden moeten elkaar ook durven aanspreken op fouten.”

Controle

„Leren van fouten is prima, maar er is ook controle nodig. Dat is een subtiel spel. We mogen het niet reduceren tot de vraag wie moet opstappen na een incident”, stelt Marcel Cramwinckel van de inspectie.

Bij de brandweer gaat het meestal over brandweerwagens en spullen, maar de menselijke kant wordt nog wel onderbelicht. Terwijl het daar allemaal om draait. „Je moet steeds keuzes maken. Niet iedere brand is even belangrijk”, benadrukt Ed Oomes, lector brandweerkunde en eerder werkzaam bij de brandweer van Amsterdam en die van Schiphol. „Was de brand in Moerdijk een brand waar chemicaliën vrijkwamen of was het een chemicaliënbrand. Die keuze vergt een

andere bestrijding van de brand. Je moet kiezen uit scenario's. Dat is lastig, vaak moet onder een enorme tijdsdruk een besluit worden genomen.”

Doden

Een goede waarneming is daarbij van essentieel belang. „Niet meteen een pand binnengaan, maar eerst kijken wat er aan de hand is. Zijn er nog mensen binnen of niet. Waarom ging de brandweer in 1995 eigenlijk naar binnen bij een brand in een leegstaand bedrijfspand aan de Motorkade in Amsterdam”, vraagt Oomes zich af. Die brand kostte drie brandweerlieden het leven. In de zaal van het Thalia Theater laat hij daarna een indrukwekkende lijst van fatale branden zien, zoals in 1990 bij Huis ter Duin in Noordwijk (drie doden), in 2003 bij de Koningkerk in Haarlem (drie doden) en in 2008 bij een scheepswerf in het Drentse De Punt (ook drie doden). In Arnhem staat sinds enkele jaren een monument voor de zeker negentig brandweerlieden die sinds de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen.

Bij de meeste branden ging het mis doordat er een explosie ontstond of door instorting. „In de meeste gevallen ging het om bedrijfspanden die toch niet meer te redden waren. Zelden om woningen of om mensen te redden. Het gaat er niet om wie we iets kunnen verwijten, maar: was het te vermijden geweest. Vandaar dat nu gewerkt wordt aan de invoering van een nieuw systeem. Daarbij wordt eerst bepaald of de brand van binnen of van buiten wordt bestreden. Daarna is de vraag of de brand offensief (bestrijden) of defensief (gecontroleerd laten uitbranden) wordt aangepakt. Dat vergt een andere commandovoering”, denkt Oomes, die tevens pleit voor meer realistische oefeningen en vooral trainingen gericht op calamiteiten die in een specifiek gebied kunnen ontstaan. In de opleiding en training moet meer naar de menselijke factor worden gekeken.